

ABSTRACTS

1. Robert Arnott. Early Cycladic Objects from Ios formerly in the Finlay Collection

Whilst visiting Ios during his Cycladic tour of 1837, George Finlay purchased a number of Early Cycladic objects, which include four marble figurines (three of folded arm type), three marble vessels and a lead figurine now thought to be fake. This article traces the current whereabouts of these objects, describes and illustrates them, examines the detail of their original purchase and places them within the current framework of Early Cycladic chronology.

Κατά τη διάρκεια της περιουσίας του στις Κυκλάδες το 1837, ο GEORGE FINLAY επισκέφθηκε την Ιο και αγόρασε ένα αριθμό Προτερο-Κυκλαδικών αντικειμένων, που περιλάμβανε τέσσερα μαρμάρινα ειδώλια (τα τρία από τα οποία ήταν του τύπου με σταυρωμένους βραχιόνες), τρία μαρμάρινα σκεύη και ένα μολύβδινο ειδώλιο που σήμερα θεωρείται πλαστό. Το άρθρο αυτό εξακριβώνει το χώρο όπου βρίσκονται σήμερα τα αντικείμενα αυτά, τα περιγράφει και τα εικονογραφεί, εξετάζει τις λεπτομέρειες της αρχικής αγοράς τους και τα τοποθετεί στο σύγχρονο πλαίσιο της χρονολόγησης των Προτερο-Κυκλαδικών αντικειμένων.

2. H.W. Catling. Preliminary report on a sanctuary of Zeus Messapeus at *Tsakona*, Aphyssou, near Sparta

The excavation is described of a much damaged shrine building five kilometres east-north-east of Sparta, in use from the 7th to the 4th centuries B.C., and again in the 3rd and 4th centuries A.D.

Tile stamps suggest it was dedicated to Zeus Messapeus. Finds include many handmade terracotta statuettes, chiefly of grotesque ithyphallic human figures.

Περιγράφεται η ανασκαφή ενός πολύ κατεστραμμένου ιερού κτίσματος πέντε χιλιομέτρα Α-ΝΑ της Σπάρτης. Το ιερό χρησιμοποιείτο από τον 7ο μέχρι τον 4ο αιώνα π.Χ., και ξανά κατά τον 3ο και τον 4ο αιώνα μ.Χ.

Η ανακάλυψη σφραγίδων κεράμου υποδεικνύει ότι το ιερό ήταν αφιερωμένο στον Δία Μεσσαπέα. Στα ευρήματα της ανασκαφής περιλαμβάνονται πολλά χειροποίητα αγαλματίδια τερρακόττας, παριστάνοντα κυρίως ιθυφαλλικές ανθρώπινες μορφές με υπερβολικά τονισμένα στοιχεία.

3. R.W.V. Catling. Sub-Mycenaean and Protogeometric Vases in the Museum of the British School at Athens

Eleven Sub-Mycenaean and Protogeometric vases from the museum of the British School at Athens are published. Five are treated in Desborough's *Protogeometric Pottery* but the remainder are presented for the first time. Although none has a reliable provenance, all but one seem to be of Attic origin and were probably found in Athens. The other one comes from the Thessalo-Euboian region, most likely from Euboeia itself.

Δημοσιεύονται έντεκα υπο-μυκηναϊκά και πρωτογεωμετρικά αγγεία από το μουσείο της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Αθήνα. Πέντε από αυτά αναφέρονται στην έκδοση *Πρωτογεωμετρική Αγγειοπλαστική* του DESBOROUGH, αλλά τα υπόλοιπα παρουσιάζονται για πρώτη φορά. Μολονότι κανενός η καταγωγή δεν έχει διαπιστωθεί ασφαλώς, όλα εκτός ενός φαίνονται να είναι Αττικής προέλευσης και πιθανόν να βρέθηκαν στην Αθήνα, ενώ το ένα προέρχεται από την Θεσσαλο-Ευβοϊκή περιοχή, πιθανότατα από την Εύβοια.

4. Michael Clark. The date of IG II² 1604

The generally accepted date (377/6) of the earliest Athenian naval inventory of the fourth century B.C., IG II² 1604, rests upon an unsafe restoration and several improbable assumptions. The fact that a Secretary of 377/6 is named as trierarch on 1604 casts severe doubt on the accepted date. Indeed, the small number of allotted triremes on 1604 strongly suggests a date before the outbreak of war in 378. The record on 1604 of an Athenian trireme borrowed by the Chian Antimachos, which is easily associated with the negotiations at the very foundation of the Athenian Confederacy, seems to date 1604 to 379/8. Thus it is unlikely that the new series of inventories began only in 378/7 as a consequence of that foundation; the absence from the Navy Lists of outstanding debts datable before 378/7 indicates perhaps a successful collection of naval debts in that year. The existence of a substantial number of newly constructed triremes on 1604 discredits the view that the Peace of 387/6 banned all naval activity in Greece. New readings on Tod 117 demonstrate that Athens continued to deploy ships during the Peace. Its terms, which were not particularly harsh on Athens, more closely resembled those rejected in 392, which did allow trireme-building, than those of 371 and later. Anyhow these later *Koinai Eirenai*, like the Peace of Antalcidas, prohibited, not all military activity, but only warfare among the signatory states.

Η γενικώς παραδεδειγμένη χρονολόγηση του παλαιότερου αθηναϊκού ναυτικού καταλόγου του 4ου αιώνα π.χ., IG II² 1604, στηρίζεται πάνω σε ανασφαλή συμπλήρωση και ορισμένες σαθρές υποθέσεις συν τοις άλλοις, το γεγονός ότι κάποιος γραμματέας του 377/6 αναφέρεται ως τριήραρχος στην 1604, δημιουργεί σημαντική αμφιβολία περι της παραδεδειγμένης χρονολόγηθης.

Δεδομένου του περιορισμένου αριθμού των επικληρωμένων τριήρων που αναγράφονται στην 1604 φαίνεται πιθανότερο ότι η επιγραφή προηγείται χρονολογικά της εκρήξεως του πολέμου 378 π.χ. Επιπλέον, η καταγραφή στην 1604 μιας αθηναϊκής τριήρους την οποία είχε δανιστεί ο Αντίμαχος από την Χίο, συνδυάζεται με την περίοδο των διαπραγματεύσεων για την ίδρυση της Αθηναϊκής Συμμαχίας το 379/8. Συνεπώς φαίνεται απίθανο να ξεκίνησαν οι δεύτερες σειρές των καταλόγων το 378/7 ως αποτέλεσμα της ίδρυσής της.

Η απουσία των οφειλομένων χρεών τα οποία χρονολογούνται προ του 378/7 από τους ναυτικούς καταλόγους, προκύπτει ίσως απο επιτυχή είσπραξη των οφειλομένων από ναυτικά χρέη εκείνου του έτους. Η ύπαρξη ενός σημαντικού αριθμού νεωστί κατασκευασμένων τριήρων στην 1604, αποδυναμώνει την άποψη ότι η ειρήνη του 387/6 απηγόρευσε όλες τις ναυτικές δραστηριότητες στην Ελλάδα. Μια νέα ανάγνωση της Tod 117 αποσαφηνίζει το γεγονός ότι η Αθήνα συνέχισε να αποστέλλει τριήρεις κατά την διάρκεια της ειρήνης. Οι όροι της, οι οποίοι δεν ήταν ιδιαίτερα επιβαρείς για την Αθήνα, προφανώς έμοιαζαν περισσότερο με αυτούς που αποκρούστηκαν το 392 και οι

οποίοι επέτρεπαν την κατασκευή τριήρων, παρά με εκείνους του 371 και εξής. Εν πάσει περιπτώσει, αυτές οι μεταγενέστερες κοιναί ειρήναι, όπως η ειρήνη του Ανταλκίδα, απηγόρευαν όχι όλες τις στρατιωτικές δραστηριότητες αλλά μόνο την ύπαρξη εμπόλεμης κατάστασης μεταξύ των ένσπονδων πόλεων.

5. B.F. Cook. Cretan Red-figured lekythoi

Three small examples of shoulder-lekythoi in museums in Western Crete are described and discussed. Though evidently derived from the Attic Series, it is suggested that they are the products of a local workshop.

Περιγράφονται και συζητούνται τρία δείγματα μικρών ωμικών ληκύθων που βρίσκονται σε μουσεία της Δυτικής Κρήτης. Μολονότι φαίνεται νά έλκουν την καταγωγή τους από την Αττική Σειρά, ο ερευνητής υποδεικνύει ότι αποτελούν προϊόντα τοπικού εργαστηρίου αγγειοπλαστικής.

6. Simon Hornblower. When was Megalopolis founded?

Pausanias' date (371) for the foundation/synoikism of the federal Arkadian capital, Megalopolis, is preferable to Diodorus' (368). But the process was spread over several years, beginning soon after the Battle of Leuktra. Diodorus' source here was not Ephorus but the 'chronographic source' from which Diodorus derived other material about city-foundations, synoikisms etc. The 'battle', after which Diodorus says the city was founded, may in the chronographer have been Leuktra itself rather than the 'Tearless Battle' of 368. There are no good military or political objections to the suggested dating, which avoids the need to postulate two Arcadian federalists called Proxenos, both active and prominent at much the same time.

Η χρονολογία του Πausανία (371) για την ίδρυση/συνοικισμό της ομοσπονδιακής Αρκαδικής πρωτεύουσας, Μεγαλόπολη, είναι προτιμότερη εκείνης του Διοδώρου (368). Αλλά η διαδικασία πήρε αρκετά χρόνια, αρχίζοντας λίγο μετά από τη μάχη των Λεύκτρων. Σε αυτό το σημείο η πηγή του Διοδώρου δεν ήταν ο Εφορος αλλά η χρονογραφική πηγή από την οποία ο Διόδωρος άντλησε και άλλο υλικό σχετικά με θεμελιώσεις πόλεων, συνοικισμούς κ.λ.π.. Η 'μάχη', μετά την οποία λέει ο Διόδωρος ιδρύθηκε η πόλη, ίσως έχει γίνει στο χρονογράφο τα ίδια τα Λεύκτρα παρά η 'Αδάκρυτη μάχη' του 368. Δεν υπάρχουν ισχυρές στρατιωτικής ή πολιτικής φύσεως αντιρρήσεις ως προς την προτεινόμενη χρονολόγηση, η οποία αποφεύγει την ανάγκη να ορίσει δύο Αρκαδίους ομοσπονδιακούς κάτω από το όνομα Πρόξενος, και οι δύο ενεργητικοί και προεξέχοντες περίπου την ίδια εποχή.

7. E.A. Ivison. The Slyh Murad Mescidi at Constantinople

The chance discovery of a unique unpublished nineteenth-century photograph in the archive of the BSA has led to the re-discovery of one of the lost Byzantine churches of Constantinople. The church, known as the Seyh Murad Mescidi, was destroyed by 1880, and is preserved only through two lithographs and descriptions. These sources are re-accessed in the light of the BSA photograph, and a Comnene date for the main part of the building is proposed, with Palaeologan additions. Previous attributions concerning the church's Byzantine dedication are examined and found wanting. An alternative dedication, to the Prophet Elisha, is suggested.

Η τυχαία εύρεση μίας μοναδικής και αδημοσίευτης φωτογραφίας του δεκάτου ενάτου αιώνα στα αρχεία της Αγγλικής Σχολής οδήγησε στην εκ νεου ανακάλυψη μίας απο τις χαμένες εκκλησίες της Κωνσταντινουπόλεως. Η εκκλησία, που πριν καταστραφεί στα 1880 ονομαζόταν Σείχ Μουράντ Μεσκιντί, μας είναι γνωστή σήμερα μόνο απο δυο λιθογραφίες και λίγες περιγραφές ταξιδιωτών. Τώρα η επανεξέταση των πηγών αυτών είναι δυνατή με την βοήθεια της φωτογραφίας. Η χρονολογία που προτείνεται για το κύριο κτίριο της εκκλησίας αναγεται στην εποχή των Κομνηνών, ενώ διακρίνονται προκτίσματα απο την εποχή των Παλαιολόγων. Παλαιότερες θεωρίες ως προς την αφιέρωση της εκκλησίας εξετάζονται και απορρίπτονται. Μια εναλλακτική λύση προτείνεται με την ταύτιση της εκκλησίας με αυτήν του Προφήτη Ελισαίου.

8. Ian Jenkins. Acquisition and supply of casts of the Parthenon sculptures by the British Museum

The development of our present-day knowledge of the Parthenon sculptures can be charted in the history of the British Museum's casts of them. Following their acquisition in 1816, the Elgin Marbles were added to periodically in an attempt to render the collection – at least where the Parthenon sculptures were concerned – as complete as possible. These additions include some fragments of original sculpture but, mostly, they consist of casts of sculpture found on the Acropolis following Greek independence. The activities of the Greek Archaeological Society on the Acropolis, removing later accretions and restoring the monuments, created a desire in Athens for casts of the Elgin Marbles. The story of the two-way traffic in casts between Athens and London is told here and documented from the archives of the British Museum.

Η εξέλιξη των σημερινών γνώσεών μας για τα γλυπτά του Παρθενώνα μπορεί να παρασταθεί μέσα από το ιστορικό των προπλασμάτων τους στο Βρεταννικό Μουσείο. Από την εποχή της απόκτησής τους το 1816, έγιναν περιοδικά εμπλουτισμοί της συλλογής των Ελγινίων Μαρμάρων για να καταστεί η συλλογή όσο πληρέστερη ήταν δυνατόν. Οι προσθήκες αυτές περιλάμβαναν και μερικά κομμάτια αυθεντικών γλυπτών, αλλά κυρίως αποτελούντο από προπλάσματα που βρέθηκαν πάνω στην Ακρόπολη μετά από την ανεξαρτησία της Ελλάδας. Οι εργασίες της Αρχαιολογικής Εταιρείας της Ελλάδας πάνω στην Ακρόπολη, δηλαδή η αφαίρεση μεταγενέστερων προσθηκών και η αναστήλωση των μνημείων, δημιούργησαν μια ισχυρή επιθυμία από την πλευρά των Αθηνών για προπλάσματα των ελγινίων μαρμάρων.

Σ'αυτή την εργασία παρατίθεται το ιστορικό της αμοιβαίας διακίνησης Προπλασμάτων μεταξύ Αθηνών και Λονδίνου, όπως αυτή τεκμηριώνεται από τα αρχεία του Βρεταννικού Μουσείου.

9. A. Bernard Knapp. Entrepreneurship, Ethnicity, and Exchange: Mediterranean Inter-Island Relations in the Late Bronze Age

New data on Late Bronze Age Cypriot and Aegean material found in the eastern, southern, and central Mediterranean significantly alter timeworn concepts about the scope and extent of Mediterranean trade systems. Recent geochemical and statistical analyses highlight the pivotal role played by the production, distribution, and consumption of copper oxide ingots in the Bronze Age economies of the wider Mediterranean world. As a consequence, it is possible to propose some basic hypotheses on

metallurgical origins, and on the possible orientation of Mediterranean Bronze Age trade and traders.

Two basic issues are involved: 1) did increased trade with the eastern Mediterranean stimulate production and intensify exchange mechanisms in the central Mediterranean? 2) or did eastern Mediterranean traders simply plug into an existing politico-economic system that somehow monitored metals' production and exchange further west?

This paper also evaluates the impact of new archaeological and metallurgical data on traditional interpretations of Cypriot copper production and exchange in its Late Bronze Age Mediterranean context. Whilst Cypriot copper production remained important to the economy of the Bronze Age Mediterranean, it also made key tactical and commercial adjustments to the coming Age of Iron. Mechanisms of Mediterranean trade are still difficult to pin down, and it is unrealistic to do more than propose basic models of entrepreneurship, ethnicity, and exchange.

Νέα στοιχεία που αναφέρονται σε αρχαιολογικό υλικό της 'Υστερης εποχής του Χαλκού από την Κύπρο και το Αιγαίο και το οποίο βρέθηκε στην ανατολική, νότια και δυτική Μεσόγειο, μεταβάλλουν σημαντικά παλαιές απόψεις για το πεδίο δράσεως και την έκταση των συστημάτων εμπορίου της Μεσογείου. Πρόσφατες γεωχημικές και στατιστικές αναλύσεις τονίζουν τον αποφασιστικό ρόλο της παραγωγής, διάθεσης και χρήσης των χάλκινων ταλάντων στις οικονομίες του ευρύτερου Μεσογειακού κόσμου κατά την εποχή του Χαλκού. Συνεπώς είναι δυνατόν να προταθούν μερικές βασικές υποθέσεις για την μεταλλουργική προέλευση και την πιθανή γεωγραφική κατανομή του εμπορίου και των εμπορών στην Μεσόγειο κατά την εποχή του Χαλκού.

Τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να εξεταστούν είναι δύο : 1) το αυξημένο εμπόριο με την ανατολική Μεσόγειο ενέτεινε την παραγωγή και ενίσχυσε τους μηχανισμούς ανταλλαγής αγαθών στην κεντρική Μεσόγειο; 2) ή μήπως οι έμποροι της ανατολικής Μεσογείου απλά εισχώρησαν σε ένα ήδη υπάρχον πολιτικό-οικονομικό σύστημα, που με κάποιους τρόπους έλεγχε την παραγωγή και εμπορία των μετάλλων στα δυτικά της περιοχής;

Η εργασία αυτή αξιολογεί επίσης την επίδραση των νέων αρχαιολογικών και μεταλλουργικών δεδομένων πάνω στις καθιερωμένες ερμηνείες της παραγωγής και του εμπορίου του κυπριακού χαλκού σύμφωνα με τα γνωστά για την 'Υστερη Εποχή του Χαλκού στη Μεσόγειο. Ενώ η παραγωγή του Κυπριακού χαλκού εξακολούθησε να είναι σημαντική για την οικονομία της Μεσογείου της Εποχής του Χαλκού, συγχρόνως έκανε σπουδαίες τακτικές και εμπορικές ρυθμίσεις για να προσαρμοσθεί με την επερχόμενη Εποχή του Σιδήρου. Οι μηχανισμοί του Μεσογειακού εμπορίου είναι ακόμη δύσκολο να περιγραφούν ακριβώς, και η μόνη ρεαλιστική θέση είναι η πρόταση βασικών προτύπων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, εθνικότητας και εμπορικών ανταλλαγών.

10. Anthi Koutsoukou and Chrysanthos Kanellopoulos. Towers from North-West Andros

Three poorly preserved Hellenistic towers from NW Andros investigated during the course of a survey are discussed. The two small round towers of Tsouka and Ayia Marina, characterized by their humble masonry, are related to agricultural activities with a very restricted defensive role. The tower of Ayia Marina had probably also served as a road station. The third tower of Choreza is square, a public work in advanced military architecture which appears to be part of the defensive system of Andros. Reference is

made to masonry types encountered on the island in relation to the architecture of the three towers. Recently the ruins of a fourth square tower were located at Tokeli near the N coast, obviously related with the trafficked naval channel between Andros and Euboea.

Εξετάζονται τρεις αρκετά κατεστραμμένοι ελληνιστικοί πύργοι από την ΒΔ Άνδρου που μελετήθηκαν κατά την διάρκεια επιφανειακής έρευνας. Οι δύο μικροί στρογγυλοί πύργοι της Τσούκας και της Αγίας Μαρίνας χαρακτηριστικοί για την ταπεινή τοιχοδομία τους συσχετίζονται με αγροτικές δραστηριότητες με πολύ περιορισμένο αμυντικό ρόλο. Ο πύργος της Αγίας Μαρίνας πιθανώς αρχικά να λειτουργούσε σαν σταθμός δρόμου. Ο τρίτος της Χώρεζας είναι τετράγωνος, δημόσιο έργο σε εξελιγμένη πολεμική αρχιτεκτονική και φαίνεται να αποτελεί μέρος του αμυντικού συστήματος της Άνδρου.

Γίνεται αναφορά σε τύπους τοιχοδομιών που συναντώνται στο νησί σε συσχετισμό με την αρχιτεκτονική των τριών πύργων. Πρόσφατα εντοπίστηκαν τα ερείπια ενός τέταρτου τετράγωνου πύργου στο Τοκέλι κοντά στην Β ακτή, που σχετίζεται με τον πολυσύχναστο θαλάσσιο δίαυλο μεταξύ Άνδρου και Ευβοίας.

11. Peter Lock. D.G. Hogarth: '... a specialist in the science of archaeology'.

David G. Hogarth (1862–1927) was the second student to be admitted to the newly-established British School at Athens in February 1887. In 1897 he became its fourth Director. Hogarth conducted much fieldwork and excavation in the eastern Mediterranean in the period 1888 to 1911 and has left a fine series of eleven excavation daybooks covering such important sites as Phylakopi, Naukratis, Ephesus and Carchemish. Based upon this material the paper examines Hogarth as a theoretical and practical archaeologist of his day.

Ο Δαυίδ Ηογαρθ (1862–1927) ήταν ο δεύτερος στη σειρά σπουδαστής που έγινε δεκτός στην νέο-ιδρυθείσα τότε Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή στην Αθήνα τον Φεβρουάριο 1887. Το 1897 έγινε ο τέταρτος στη σειρά Διευθυντής της. Ο Hogarth πραγματοποίησε εκτεταμένες έρευνες και ανασκαφές στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου την περίοδο 1888 έως 1911 και άφησε μία εξαιρετική σειρά ημερολογίων των ανασκαφών στα οποία περιλαμβάνονται πολλές σημαντικές περιοχές όπως η Φυλακόπι, η Ναυκρατίδα, η Έφεσος και το Charchemish. Βασιζόμενη στο υλικό αυτό, η παρούσα εργασία εξετάζει την προσφορά του Hogarth σαν θεωρητικού και πρακτικού αρχαιολόγου της εποχής του.

12. Peter Mackridge. 'Some Pamphlets on Dead Greek Dialects': R.M. Dawkins and Modern Greek Dialectology

After a brief account of the life and personality of R.M. Dawkins (Director of the British School at Athens, 1906–1914), based partly on unpublished material, the author summarizes Dawkins's career as an archaeologist, philologist, and folklorist. There follows a critical account of his work on the Greek dialects of Cappadocia and of other regions in central Asia Minor; Dawkins's magnum opus, *Modern Greek in Asia Minor* (1916) was the most thorough study ever made of this topic. Mention is made of Dawkins's contribution to the study of Pontic, which he was prevented by events from exploring thoroughly in situ. Apart from his work on individual dialects, his reputation as a dialectologist rests on his accumulation of evidence in support of his hypothesis that there

is a fundamental east-west division in the Modern Greek dialects. The limitations of Dawkins's accumulative method are alluded to; he described a corpus rather than formulating rules for the generation of utterances. His contribution to the collection and classification of Greek folk tales – his second most important achievement – is also assessed. Finally mention is made of developments in Modern Greek studies since Dawkins's time.

Αφού κάνει σύντομη αναφορά στη ζωή και την προσωπικότητα του R M DAWKINS (Διευθυντή της Αγγλικής Αρχαιολογικής Σχολής, 1906–1914) βασισμένη εν μέρει σε αδημοσίευτο μέχρι τώρα υλικό, ο συγγραφέας συνοψίζει την καριέρα του DAWKINS σαν αρχαιολόγου, φιλόλογου και λαογράφου. Ακολουθεί κριτική περιγραφή του έργου του πάνω στις Ελληνικές διαλέκτους της Καππαδοκίας και άλλων περιοχών της κεντρικής Μικράς Ασίας · το σπουδαιότερο συγγραφικό έργο του, 'Η Νέα Ελληνική Γλώσσα στη Μικρά Ασία' (1916), ήταν η πληρέστερη μελέτη που έγινε ποτέ πάνω στο θέμα αυτό. Γίνεται αναφορά της συνεισφοράς του DAWKINS στη μελέτη της Ποντιακής διαλέκτου, που ιστορικά γεγονότα του εμπόδισαν να συμπληρώσει επί τόπου. Εκτός από τις έρευνες του πάνω στις επί μέρους διαλέκτους, η φήμη του σαν διαλεκτολόγου στηρίζεται στη συλλογή στοιχείων που υποστήριζαν τη θεωρία του για την ύπαρξη ενός θεμελιώδους διαχωρισμού μεταξύ των διαλέκτων της Νέας Ελληνικής στην ανατολή και αυτών στη δύση. Γίνονται κάποιες υπαινιγμοί για τις περιορισμένες δυνατότητες της αποθησαυριστικής μεθόδου του DAWKINS. ο ίδιος περιέγραψε μια συλλογή αντί να διατυπώσει τους κανόνες της γένεσης του λόγου. Γίνεται επίσης εκτίμηση του δεύτερου κατά σειρά σπουδαιότητας επιτεύγματος του DAWKINS, της συνεισφοράς του στη συλλογή και ταξινόμηση των ελληνικών λαϊκών μύθων. Τέλος, γίνεται μνεία της ανάπτυξης των Νεοελληνικών σπουδών από την εποχή του DAWKINS μέχρι σήμερα.

13. Adele Mayer. M. Cameron's notes on wall paintings from the area of the Prehistoric Cemetery, Mycenae

Notes made by Dr Mark Cameron on fragments of wall painting from the prehistoric cemetery area at Mycenae are transcribed. They include his comments and interpretation.

Μεταγράφονται σημειώσεις του Δρα Mark Cameron σχετικά με κομμάτια τοιχογραφίας από την περιοχή του προϊστορικού κοιμητηρίου στις Μυκήνες. Συμπεριλαμβάνουν τα σχόλια και την ερμηνεία του.

14. C. Mee and W. Cavanagh. The spatial distribution of Mycenaean Tombs

Factors which determine the siting of Mycenaean cemeteries are discussed. These include relationship to roads; a prominent position, especially for some of the more imposing monuments; relationship to the 'sacred landscape'. Within cemeteries clusters of graves occur. The small total number of these, it is suggested, represent political alliance groups rather than families. Further research is necessary before arriving at more definite conclusions.

Εξετάζονται οι παράγοντες καθορισμού της τοποθεσίας των Μυκηναϊκών νεκροταφείων. Σ' αυτούς περιλαμβάνονται η ύπαρξη οδικής προσπέλασης· η δεσπόζουσα θέση, ιδιαίτερα για μερικά από τα πλέον εξέχοντα μνημεία· η σχέση με το 'ιερό τοπίο'.

Στο εσωτερικό των νεκροταφείων παρουσιάζονται συγκεντρώσεις τάφων σε ομάδες. Εκφράζεται η άποψη ότι τα επί μέρους σύνολα των τάφων αυτών αντιπροσωπεύουν πολιτικές συμμαχίες και όχι οικογένειες. Είναι απαραίτητη περαιτέρω έρευνα προτού εξαχθούν περισσότερα σίγουρα συμπεράσματα.

15. P.A. Mountjoy. Regional Mycenaean Pottery

A few points are illustrated concerning regional Mycenaean pottery from the Greek mainland dating from LHIIA to LHIIIC Late. It has been suggested that the use of certain motifs on certain closed shapes was perhaps as a label for the contents of the vase. Early Mycenaean regional styles in peripheral areas, such as Thessaly and Phocis, are discussed and regional preferences during the LHIIA2–IIIB koine are mentioned. The influence of Crete on Mycenaean pottery in Laconia and Messenia during these phases is demonstrated. Contacts between the Ionian islands and the north-west Peloponnese with other areas in LHIIIC Late are noted.

Αναφέρονται ώριμα σημεία σχετικά με την τοπική Μυκηναϊκή κεραμική από την κύριως Ελλάδα για την περίοδο ΥΕIIA–ΥΕIIIG Υστερη. Έχει προταθεί ότι η χρήση όρισμένων μοτίβων σε συγκεκριμένα κλειστά σχήματα έκανε ίσως χρήση έτικέτας για τα περιεχόμενα τών. Πρωίμοι Μυκηναϊκοί τοπικοί ρυθμοί στής περιφέρειες, όπως η Θεσσαλία παί ή φωκίδα αναφέρονται καθώς και τοπικές προτιμήσεις κατά την διάρκεια της ΥΕIIA2–IIIB κοινής. Επίσης περιγράφεται η επίδραση τής Κρήτης στην Μυκηναϊκή κεραμική στην Λακωνία και Μεσσηνία κατά την διάρκεια αυτών τών φάσεων. Τέλος, σημειόνονται έπαφες των Ιονίων νήσων και τής ΒΔ Πελοποννήσον με άλλες περιοχές κατά την διάρκεια της ΥΕIIIG Υστερης Περιόδου.

16. Jonathan H. Musgrave. Dust and damn'd oblivion: A study of cremation in Ancient Greece

In this paper – the revised text of a public lecture given in Athens on 23 February 1989 – the author reviews both the historical and anatomical evidence for identifying the occupants of the royal tombs at Vergina as: **Tomb I**: not known; **Tomb II**: Philip II and either Cleopatra or Meda; **Tomb III**: Alexander IV. The case for Philip III Arrhidaios and Eurydice in Tomb II is shown to be anthropologically weak. The paper also includes a catalogue of the human remains from Tomb II antechamber (Cleopatra or Meda) and Tomb III (Alexander IV). The arrival of cremation in Greece, and both Homeric and later Macedonian attitudes to the rite are also discussed. The general conclusion is that cremations are a valuable source of biological and archaeological information.

Στην εργασία αυτή – που αποτελεί το αναθεωρημένο κείμενο διάλεξης που δόθηκε στην Αθήνα στις 23 Φεβρουαρίου 1989 – ο συγγραφέας επανεξετάζει τόσο τα ιστορικά όσο και τα ανατομικά στοιχεία πάνω στα οποία στηρίζεται η αναγνώριση των νεκρών των βασιλικών τάφων της Βεργίνας, και καταλήγει στην κατωτέρω σειρά: Τάφος I: Άγνωστος, Τάφος II: Φίλιππος II και είτε Κλεοπάτρα είτε Μήδα, Τάφος III: Αλέξανδρος IV. Η υπόθεση της αναγνώρισης των νεκρών του Τάφου II ως ο Φίλιππος III Αρχιδαίος και η Ευρυδίκη δεικνύεται ότι είναι χωρίς ανθρωπολογικά ερίσματα. Η εργασία αυτή περιλαμβάνει επίσης κατάλογο των ανθρωπίνων λειψάνων του προθαλάμου του Τάφου II (Κλεοπάτρα ή Μήδα) και του Τάφου III (Αλέξανδρος IV). Εξετάζονται επίσης η εμφάνιση της αποτέφρωσης των νεκρών στην Ελλάδα, καθώς και

οι απόψεις που επικρατούσαν κατά τους Ομηρικούς και Υστερο-Μακεδονικούς χρόνους προς την ιεροτελεστία αυτή. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι οι αποτεφρώσεις των νεκρών αποτελούν πολύτιμη πηγή βιολογικών και αρχαιολογικών πληροφοριών.

17. Jonathan H. Musgrave. The cremated remains from Nea Mihaniona Tombs II & III and Derveni Tomb Beta

Death may be the great leveller, but some families can mark the event more spectacularly than others. In an attempt to set the royal burials at Vergina into some form of mortuary context, the cremated remains from three rich, non-royal 4th-century Macedonian tombs – Nea Mihaniona II and III and Derveni Beta – were studied with an eye on both biology and mortuary practices. This investigation showed that: (i) a neonate cremated and buried with its mother can survive both events remarkably well, with important consequences for the Vergina debate; (ii) the Derveni crater contained two individuals; (iii) the Nea Mihaniona, Derveni Beta, Vergina II antechamber, Vergina III and Phoinikas (*report in preparation*) cremations form a homogeneous group in terms of fragment size and weight. This sets them midway between (a) their far less substantial Dark Age forebears and (b) the unique whole cremated skeleton from the main chamber of Vergina Tomb II.

Μπορεί όλοι να είναι ίσοι μπροστά στον θάνατο, αλλά μερικές οικογένειες σημαδεύουν το γεγονός πιο εντυπωσιακά από ότι άλλες. Στην προσπάθεια να τεθούν οι βασιλικοί τάφοι της Βεργίνας σε κάποιο πλαίσιο νεκρικών εθίμων, μελετήθηκαν τα αποτεφρωμένα λείψανα τριών πλούσιων αλλά όχι βασιλικών Μακεδονικών τάφων του 4ου αιώνα–οι Τάφοι II και III της Νέας Μηχανιώνας και ο Τάφος Βήτα του Δερβενίου–με σκοπό να εξεταστούν ειδικά οι βιολογικές πρακτικές και τα νεκρικά έθιμα. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι: (1) ένα νεογέννητο βρέφος που αποτεφρώθηκε και τάφηκε με τη μητέρα του, μπορεί να διατηρηθεί εξαιρετικά καλά, πράγμα που έχει σημαντικές επιπτώσεις στην πορεία των συζητήσεων σχετικά με τη Βεργίνα· (2) ο κρατήρας του Δερβενίου περιείχε δύο άτομα· (3) τα αποτεφρωμένα λείψανα των τάφων της Νέας Μηχανιώνας, του Δερβενίου Βήτα, του προθαλάμου της Βεργίνας II, της Βεργίνας III και του Φοίνικα (έκθεση υπό ετοιμασία) αποτελούν μία ομογενή ομάδα όσον αφορά το μέγεθος και το βάρος των ανευρεθέντων τεμαχίων. Τούτο τοποθετεί την ομάδα αυτή μεταξύ των πολύ λιγότερο ουσιαστικών ευρημάτων των προγόνων των Σκοτεινών Χρόνων, και του μοναδικού ακέραιου αποτεφρωμένου σκελετού που ανευρέθηκε στο κύριο θάλαμο του Τάφου II της Βεργίνας.

18. G.D.R. Sanders and R.W.V. Catling. From Delos to Melos: a new fragment of *I Delos* 1562

An inscribed block of marble re-used as a threshold in the monastery of Agios Sabbas on Melos is shown to be the missing left-hand architrave block from the monument of Mithradates on Delos. In general the text restored by Chapouthier is confirmed, with minor modification, but a new text for the third line of the inscription is added.

Ένα χαραγμένο τεμάχιο μαρμάρου ξαναχρησιμοποιημένου σαν κατώφλι στο μοναστήρι του Αγίου Σάββα στη Μήλο φαίνεται να είναι το απολεσθέν αριστερό χέρι επιστυλίου από το μνημείο του Μυθριδάτη στη Δήλο. Σε γενικές γραμμές επιβεβαιώνεται, με μικρές τροποποιήσεις, το αποκαταστημένο από τον Chapouthier κείμενο, αλλά προστίθεται ένα νέο κείμενο για την τρίτη αράδα της επιγραφής.

19. G.D.R. Sanders and I.K. Whitbread. Central Places and Major Roads in the Peloponnese

The technique of Graph Theory is described and applied to the ancient road system of the Peloponnese, using the network described in the Peutinger Table, and compared with George Gennadius' map of 1822. The result demonstrates the relative importance of centres in the Peloponnese during the Roman period, and the modification to the pattern of road usage resulting from sea communications. Details of a computer programme for the necessary calculations are given in an appendix.

Η τεχνική της Θεωρίας των Διαγραμμάτων περιγράφεται και εφαρμόζεται στο αρχαίο οδικό σύστημα της Πελοποννήσου, χρησιμοποιώντας το δίκτυο που παριστάνεται στον πίνακα Peutinger, και συγκρίνεται με τον χάρτη του 1822 του Γεωργίου Γενναδίου. Το αποτέλεσμα καταδεικνύει τη σχετική σημασία των κέντρων στην Πελοπόννησο κατά τη διάρκεια της Ρωμαϊκής περιόδου, και την τροποποίηση του τρόπου χρήσης των δρόμων που προέκυψε από τις θαλάσσιες επικοινωνίες. Λεπτομέρειες σχετικά με ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή για τους απαραίτητους υπολογισμούς δίνονται σε παράρτημα.

20. A. Sarpaki and G. Jones. Ancient and modern cultivation of *Lathyrus Clymenum* L. in the Greek islands

Types of pulse cultivated for human consumption in present-day Thera (and adjacent islands) and archaeobotanical material from Akrotiri are identified. It is suggested that they are both the same variety, not identified elsewhere as used for human consumption, suggesting it is particularly suited to the local environment.

Αναγνωρίζονται είδη οσπρίων καλλιεργουμένων για ανθρώπινη τροφή στη σύγχρονη Θήρα (και στα γύρω νησιά) καθώς και αρχαιοβοτανολογικό υλικό από το Ακρωτήρι. Υποδεικνύεται από τους ερευνητές ότι και τα δύο ανήκουν στην ίδια ποικιλία, που δεν χρησιμοποιείται σε άλλα μέρη για ανθρώπινη κατανάλωση, πράγμα που υποδεικνύει ότι είναι κατάλληλα ειδικά για το περιβάλλον της περιοχής αυτής.

21. Y. Spence. Was there a Guarded Southern Entrance Way to the First Palace at Mallia?

The oldest domestic structures at Mallia are three houses lying at the southern border of the later palace. Among them is a building which clearly was not domestic, but may have been a tower. Certain indications in the architecture of Houses A and B suggest that there was a broad road flanked by a tower which crossed the southern limit of the later palace at a slight angle in the direction, but east of, the western block of palace magazines where traces of much older structures have been found. This paper tries to show the reasons for this assumption.

Τα αρχαιότερα οικοδομήματα που χρησίμευαν για κατοικίες είναι τρεις οικίες κείμενες στο νότιο άκρο του νεώτερου ανάκτορου. Μεταξύ τους υπάρχει ένα κτίσμα που είναι σαφές ότι δεν χρησίμευε σαν κατοικία, αλλά ίσως επρόκειτο για πύργο. Μερικές ενδείξεις στην αρχιτεκτονική των Οικιών Α και Β υποδεικνύουν την ύπαρξη μιας ευρείας οδού, η οποία είχε στην μία πλευρά της ένα πύργο και η οποία διέσχιζε το νότιο όριο του νεώτερου ανάκτορου. Με μία ελαφρά απόκλιση, η οδός αυτή εκτεινόταν

ανατολικά του δυτικού όγκου των αποθηκών του ανάκτορου, όπου έχουν ανευρεθεί ίχνη πολύ αρχαιότερων οικοδομημάτων. Η εργασία αυτή επιχειρεί να εκθέσει τους λόγους που οδηγούν στην παραδοχή αυτή.

22. N. Chr. Stampolidis. Eleutherna on Crete; an interim report on the Geometric-Archaic Cemetery

This paper gives a preliminary account of the structural and small finds from the excavations of 1985–1988 in the cemetery of Orthe Petra at Eleutherna. Discussion concerns particularly the funerary pyres in trenches with stone lining, the tomb enclosures, pithos-burials and the larger built tombs which date from protogeometric at least to the archaic period. Preliminary comparisons are made with similar customs in other regions as well as Crete, trade links are discussed between Eleutherna and the other cities of Crete, the rest of Greece and the Eastern Mediterranean, revealed particularly by the small finds.

Πρόκειται για μια πρώτη προσέγγιση των ακίνητων και κινητών ευρημάτων των ανασκαφικών περιόδων 1985–1988 του νεκροταφείου της Ορθής Πέτρας στην αρχαία Ελεύθερνα. Εξετάζονται κυρίως οι ταφικές πυρές μέσα σε σκάμματα με πέτρινη επένδυση, τα ταφικά περιφράγματα, οι εγχυτρισμοί καθώς και μεγαλύτερα κτιστά μνημεία που χρονολογούνται από τα πρωτογεωμετρικά έως και τα αρχαϊκά τουλάχιστον χρόνια. Διατυπώνονται επίσης οι πρώτες σκέψεις αναφορικά με ανάλογα έθιμα και κατασκευές άλλων περιοχών τόσο στην Κρήτη όσο και σε άλλες περιοχές και εξετάζονται οι εμπορικές και άλλες σχέσεις της Ελεύθερνas με πόλεις της Κρήτης, την υπόλοιπη Ελλάδα και την ανατολική Μεσόγειο, όπως αυτές προκύπτουν κυρίως από τα κινητά ευρήματα.

23. R.A. Tomlinson. The sequence of construction of Mnesikles' Propylaia

The sequence of construction of the Propylaia to the Acropolis of Athens is reassessed in the light of Pontus Hellstrom's suggestion that the two unbuilt east halls, and the original plan for the S.W. hall were intended to be dining halls like the Pinakotheke. It is argued that the objections of the various priests are unlikely to account for changes in plan; that the east halls were abandoned before work started on the S.W. wing; and that the cause of the change was financial, the need to economize in the face of the growing certainty of war with Sparta.

Η σειρά δομήσεως των Προπυλαίων της Ακρόπολης των Αθηνών επανεξετάζεται με βάση την πρόταση του Pontus Hellstrom, σύμφωνα με την οποία οι δύο μή ανεγερθείσες ανατολικές αίθουσες και το αρχικό σχέδιο της ΝΔ αίθουσας ήταν σχεδιασμένα με σκοπό να γίνουν αίθουσες συμποσίων όπως η Πινακοθήκη. Υποστηρίζεται ότι είναι απίθανο να οφείλονται οι αλλαγές των σχεδίων στις αντιρρήσεις των ιερέων. Επίσης, ότι οι ανατολικές αίθουσες είχαν εγκαταλειφθεί πριν από την έναρξη εργασιών στην ΝΔ πτέρυγα και ότι η αιτία των αλλαγών αυτών ήταν οικονομική, δηλαδή η ανάγκη οικονομικών ενόψει της αυξανόμενης πιθανότητας πολέμου με τη Σπάρτη.

24. I. Tournavitou. Enclave colonies model: true or false?

The factors adduced by Dr Lambrou-Phillipson at the 6th International Colloquium on

Aegean Prehistory for identifying enclave colonies, small groups of resident foreigners, are discussed. It is suggested that they are not conclusive, particularly with respect to the ivory industry at Thebes and elsewhere.

Συζητούνται οι συντελεστές που παρατέθηκαν από τη Δρα Λάμπρου – Phillipson στο 6^ο Διεθνές Συμπόσιο Προϊστορίας του Αιγαίου για την διακρίβωση αποικιών – θυλάκων, δηλαδή μικρών ομάδων αλλοδαπών κατοίκων. Προτείνεται ότι δεν είναι αδιαμφισβήτητοι, ειδικότερα όσον αφορά τη βιομηχανία ελεφαντόδοντος στη Θήβα και αλλού.

25 David Turner. The Politics of Despair. The Plague of 746–747 and Iconoclasm in the Byzantine Empire

This article concerns the plague of 746–747, which took the lives of many in the Byzantine empire, especially in Constantinople. After discussing the main sources (i.e. the patriarch Nikephoros, Theodore the Stoudite, and Theophanes), mention is made of the possible influences which the plague had on developments in the iconoclastic controversy during the reign of Constantine V (741–75). The persecution of iconophile monks as well as attacks against the Holy (e.g., churches, icons, holy relics etc.) is placed in a more general psychological context which is at least partly explained by the plague. Finally, a brief reference is made to the *Life* of Leo of Katania which may reflect iconoclastic opinion on the matters given above.

Εδώ εξετάζεται η μεγάλη πανούκλα του 746–747 μ.Χ. που θέρισε τις ζωές πολλών Βυζαντινών κυρίως στην Κωνσταντινούπολη. Μετά από αναφορά στις σχετικές πηγές (τ.ε. των αγίων Νικηφόρου, Θεοδώρου Στουδίτη και Θεοφάνους του Χρονογράφου) γίνεται λόγος για τις πιθανές επιδράσεις του λοιμού επάνω στην εξέλιξη της εικονομαχίας επί βασιλείας Κωνσταντίνου Ε' (741–775 μ.Χ.). Ο διωγμός των εικονοφίλων μοναχών καθώς και οι άγριες επιθέσεις ενάντιον του Καθαγιασμένου (εικόνες, εκκλησίες, λείψανα αγίων κ.λ.π) εντάσσεται σε μια γενικότερη ψυχολογική κρίση, που μερικώς οφείλεται στην πανούκλα. Στη συνέχεια παρουσιάζεται μια σύντομη αναφορά στο βίο του αγίου Λέοντος της Κατανίας, ο οποίος πιθανώς δίνει μία εικονομαχική άποψη του όλου θέματος.

26. Michael B. Walbank. Notes on Attic Decrees.

Several fragments of 4th-century BC Athenian decree-inscriptions are discussed. Joins are made between *IG ii²*. 13a and 68 and *Hesperia*, 40, no. 3; *IG ii²*. 257 and 300; 242 and 373; 407 and *SEG* 32. 94; *IG ii²*. 309 and 552; 530 and 590. Attributed to the same stele, but not joining, are *IG ii²*. 139 and 289; 277 and 428; 540a and *SEG* 24. 117; *IG ii²*. 540b and *Hesperia*, 21, no. 17; *IG ii²*. 286 and 625; 414a and 403; 398a (+ 438) and 612; 484 and 558; 489 and 532; 495 and 709; 405 and *Hesperia*, 4, no. 32. Other decrees discussed, mainly in light of the work of A.S. Henry on the formulae of Athenian decrees, are *IG ii²*. 44; 81; 121; 129; 147; 154; 155; 156; 285+ 414d; 321; 335; 364; 406; 416; 1001; and *SEG* 21. 362 and 25. 85.

Εξετάζονται αρκετά θραύσματα Αθηναϊκών επιγραφών που φέρουν θεσπίσματα του 4ου αιώνα π.Χ. Επιτυγχάνονται ενώσεις των *IG ii²* 13a και 68, και *HESPERIA*, 40, No. 3 · των 257 και 300 · 242 και 373 · 407 και *SEG* 32.94. *IG ii²*, 309 και 552 · 530 και 590. Στην ίδια στήλη αποδίδονται, χωρίς όμως να ενώνονται, τα *IG ii²* · 139 και 289 · 277 και 428 ·

540α και *SEG* 24.117· *IG* ii². 540β και *HESPERIA*, 21, Νο 17· *IG* ii². 286 και 625· 414α και 430· 398α (+ 438) και 612· 484 και 558· 489 και 532· 495 και 709· 405 και *HESPERIA*, 4, Νο 32. Εξετάζονται και άλλα θεσπίσματα, κυρίως στο φως της εργασίας του. A.S. HENRY πάνω στους τύπους των Αθηναϊκών θεσπισμάτων. Αυτά είναι τα *IG* ii². 44· 81· 121· 129· 147· 154· 155· 156· 285+ 414D· 321· 335· 364· 406· 416· 1001· και *SEG* 21. 362 και 25. 85.

27. H.P. Wotzka. The abuse of User

It is argued that the Egyptian statuette-fragment of User, discovered by Evans early in the 1900 excavations at the Palace of Knossos, was not found in association with datable pottery, and that it should no longer be regarded as one of the key finds for Aegean chronology.

Υποστηρίζεται ότι το θραύσμα του Αιγυπτιακού αγαλματιδίου του User που ανακαλύφθηκε από τον EVANS στις πρώτες μέρες των ανασκαφών του Ανακτόρου της Κνωσού το 1900, δεν βρέθηκε σε συσχετισμό με κεραμικά που μπορούν να χρονολογηθούν, και δεν πρέπει πλέον να θεωρείται σαν ένα από τα βασικά ευρήματα που καθορίζουν την χρονολόγηση των αρχαιολογικών ευρημάτων του Αιγαίου.